

Seramik Buluntuları Işığında Perre İşliklerinin Kullanım Evreleri Üzerine Bir Ön Değerlendirme

Kahraman Yağız* - Murat Tosun** - Taylan Doğan***

Öz

Bu çalışmanın konusunu oluşturan seramikler, Perre Antik Kenti'nin güneyinde bulunan kayalık alandaki işliklerden ele geçmiştir. Söz konusu kayalık alan daha çok kentin nekropolisi olarak kullanılmış olmasına karşın, taş ocağı ve işlikler için de kullanılmıştır. İşlikler, topografyaya uygun olarak ana kayanın oyulmasıyla oluşturulmuştur. Söz konusu işliklerin bir bölümü, 2001-2009 yılları arasındaki Müze kazılarında ortaya çıkarılmıştır. 2020 yılında yeniden başlayan kazılarda nekropolisin yanı sıra işlik bölgesinde çalışmalar yapılmış ve çok sayıda seramik ele geçmiştir. Tabak, çanak, testi, maşrapa, çömlek ve amphora gibi farklı formlardan oluşan seramiklerin en erken örnekleri, MÖ 1. - MS 1. yüzyıllar arasına tarihlenen Doğu Sigillata A ve B grubu seramiklerdir. Daha sonra, genel olarak MS 3. - 7. yüzyıllar arasına tarihlenen Brittle Ware seramikleri ile MS 5. - 7. yüzyıllara tarihlenen Kuzey Suriye Amphoraları gelmektedir. Doğu Sigillata A ve B grubu örneklerinin oldukça az sayıda ele geçmiş olması, işliklerin ilk kullanım evresi için yeterli veri sunmaktan uzaktır. Ancak MS 3. - 7. yüzyıllara tarihlenen çok sayıda Brittle Ware seramiği, işliklerin MS 3. yüzyıldan itibaren kullanımda olduğunu düşündürmektedir. MS 5. - 7. yüzyıllar arasına tarihlenen Kuzey Suriye Amphoraları ise işliklerin bu dönemde yoğun kullanıldığını ve MS 7. yüzyılda Arap Akınları sonucunda üretimin sekteye uğradığını ortaya koymuştur. Mevcut seramikler, sadece işliklerin üretim evreleri hakkında bilgi sunmamış aynı zamanda kentin Kilikia, Suriye ve Doğu Akdeniz ile ticari ilişkilerde bulunduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Perre, İşlik, Doğu Sigillata A-B, Brittle Ware, Kuzey Suriye Amphorası.

Stages of Use of the Installations in Perrhe in Light of Ceramic Finds: A Preliminary Report

Abstract

The ceramics which are the subject of this study were unearthed in the installations located on the rocky area on the south of the ancient city of Perrhe. The rocky area in subject was mainly used as the necropolis of the city but usage for stone quarrying and production installations is also attested. The

* Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Adıyaman/TÜRKİYE, kahramanyagiz@hotmail.com ORCID: 0000-0001-7410-5014

** Dr. Arkeolog, muratsn@windowslive.com ORCID: 0000-0003-0595-8587

*** Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, dgentaylan@gmail.com ORCID: 0000-0002-9006-5574

installations were hewn to rock following the topography of the area. Part of the installations were unearthed during the excavations carried out by the Museum between 2001 and 2009. The excavations which resumed in 2020 were carried out in the necropolis as well as in the installations and unveiled numerous ceramics. The earliest examples of the ceramics including various forms such as plates, bowls, jugs, mugs, pots, and amphorae belong to the Eastern Sigillata A and B groups dated between the 1st century BC and the 1st century AD. These are followed by Brittle Ware dated to the 3rd-7th centuries AD and North Syrian Amphorae of the 5th-7th centuries AD. The Eastern Sigillata A and B group finds are scarce and do not provide adequate data for the first stage of use. However, numerous Brittle Ware dated to the 3rd-7th centuries AD suggest that the installations were in use from the 3rd century on. The North Syrian Amphorae dated to the 5th-7th centuries AD testify extensive use of the installations during this period which was interrupted by the Arab Invasions in the 7th century AD. The available ceramics not only provide information about the production stages of the installations but also indicate that the city had commercial relations with Cilicia, Syria, and the Eastern Mediterranean.

Keywords: Perrhe, Installation, Eastern Sigillata A-B, Brittle Ware, North Syrian Amphora.

Giriş

Kommagene Krallığı'nın önemli yerleşimlerinden biri olan Perre Antik Kenti, Adıyaman il merkezinin 5 km kuzeydoğusunda, Örenli Mahallesi sınırları içinde yer almaktadır. Perre Antik Kenti'nde araştırmalar, 19. yüzyılın sonlarından itibaren yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalar ağırlıklı olarak Perre çevresinde gözlenmiş Prehistorik bulguları kapsamaktadır¹. Perre'nin Klasik Arkeoloji potansiyeline birçok araştırmacı dikkat çekse de² 2000'li yıllara kadar bu anlamda kentte çok fazla araştırma yapılmamıştır. 2001 yılında Adıyaman Müzesi başkanlığında Perre'nin nekropolis alanında başlatılan kazı çalışmaları, 2009 yılına kadar sürmüştür³. Bu çalışmaların sonucunda, nekropolisin Geç Hellenistik Dönem'den Erken Bizans Dönemi'ne kadar kullanım gördüğü anlaşılmıştır⁴. Bu çalışmalar daha çok kentin nekropolis alanını kapsadığı için kentin ana dokusunu, yerleşim modelini ve birimlerini belirlemek mümkün olmamıştır. Buna karşın kazı yapılan alanların aynı zamanda taş ocağı ve ışık olarak kullanılmış olması, kentin üretim modeli ve teknolojisi hakkında bilgiler sunmuştur. Özellikle kentin güneyinde yer alan kayalık alanlarda görülen bazı ışıklar, kentin üretimi hakkında önemli veriler sunmaktadır. 11 yıl aradan sonra 2020 yılında yeniden başlayan kazı çalışmaları, yine ağırlıklı olarak nekropolis alanında sürdürülmüş ve bunun sonucunda, yeni mezarlar ile ışıklar ortaya çıkarılmıştır. Bu ışıkların bir bölümü daha önceki kazılarda ortaya çıkarılan ışıkların devamı niteliğindeki, bir bölümü ise yeni ortaya çıkarılmış ve böylece ışıkları bir bütün olarak değerlendirmek mümkün olabilmektedir.

1 Pittard 1931, 147-154; Osten 1933, 131-132; Bittel 1934, 8, 135; Kökten 1947, 459-469; Bostancı 1971, 52-53.

2 Dörner 1990, 49-50.

3 Erarslan 2003, 129-136; Blömer – Facella 2008, 189-200; Facella 2008, 207-226; Erarslan – Winter 2008, 179-187; Blömer – Lätzer 2008, 227-230; Erarslan – İnce – Alkan 2009, 171-184; Erarslan – Zeyrek – Özman – Şancı – Akın – Arslan – Alkan – Karaca – Koca 2009, 2011, 363-374, Res. 1-14.

4 Erarslan – Winter 2008, 184.

Anadolu'nun birçok bölgesinde kayalık alanlarda çok sayıda zeytinyağı ve şarap işliğı bulunmaktadır⁵. Bunların üretim modeli ve donanımlarını belirlemede sorun yaşanmazken, kullanım dönemleri ve evrelerini belirlemek çoğu zaman mümkün olamamıştır. Zira açık alandaki kayalık yüzeylere yapılmış olan bu işliklerin büyük çoğunluğunda, seramik ve diğer tarihleyici buluntuların eksikliği, tarihlendirmeyi zorlaştırmakta ve bu da geniş zaman aralıklarını içeren tarihlendirmeleri beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada, Perre işlik alanları ve çevresinden ele geçen seramiklerin değerlendirilmesi ile işliklerin kullanım evreleri belirlenmeye çalışılacaktır. Böylelikle, Güneydoğu Anadolu ile Kuzey Suriye Bölgeleri arasındaki antik yerleşimlerde yer alan işliklerin tarihlendirilmesi sorununa da kısmen cevap olacaktır.

Perre İşliklerinin Genel Özellikleri

Perre Antik Kenti'ne ait işlikler, kentin güneyindeki kayalık alanda yer almaktadır. İşliklerin tamamı açık alanda kayaya oyulmuş örneklerden oluşur. İşlikler buldukları alanın topografyasına uygun olacak şekilde, kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu oluşturulmuşlardır. Söz konusu işliklerden 1 no.lu olanı dikdörtgen bir ezme teknesi, bir akıtma kanalı ve dikdörtgen bir toplama havuzundan oluşmaktadır (Resim 1). Bu işliğin toplama havuzunun üst bölümü dikdörtgen, iç bölümü ise dairesel formudur. Ayrıca toplama havuzunun dip kısmında, yine dairesel formulu sığ bir çukur daha yer almaktadır. İşliğin yüksek bırakılan güney duvarında ise haç şeklinde bir baskı kolu yuvası (*fulcrum*) yer alır. Toplama havuzunun yanında oval formulu ve halat bağlama deliği olan bir ağırlık taşı da (*litus*) *insi tu* olarak açığa çıkarılmıştır.

2 no.lu işlik doğu-batı doğrultulu olup, beş adet dikdörtgen seki şeklindeki ezme platformu ve bunların önünde yine beş adet dikdörtgen formulu toplama havuzundan oluşmaktadır (Resim 2). Toplama havuzlarının korunan bölümlerinden anlaşıldığı kadarıyla dikdörtgen şeklinde pencerelerle birbirine geçiş sağladığı görülmektedir.

3 no.lu işlik, form olarak 1 ve 2 no.lu işliklerin birlikte kullanıldığı karma bir işlik şeklindedir. İşlikte ikisi batıda, biri doğuda olmak üzere toplam üç adet dikdörtgen seki ve bunların önünde dikdörtgen toplama havuzu bulunmaktadır. Bunların dışında işliğin merkezinde, üstü açık sığ bir akıtma kanalı ile bağlanılan dairesel formulu bir toplama havuzu ve kuzeyinde üstü kapalı bir akıtma kanalıyla bağlanılan ikinci bir toplama havuzu yer almaktadır. Bu toplama havuzunda, üst bölümü kırık bir pithos da toplama fıçısı olarak kullanılmıştır (Resim 3).

4 no.lu işlik, 1 no.lu işlikle benzer olup, kareye yakın dikdörtgen bir ezme teknesine, üstü kapalı dar bir akıtma kanalına ve dikdörtgen bir toplama havuzuna sahiptir (Resim 4). Yine 1 no.lu işlikte olduğu gibi bu toplama havuzunun da iç kısmı dairesel formulu olup, dip kısmında ikinci bir dairesel formulu çukur yer almaktadır. İşliğin yüksek bırakılan güney duvarında, dikdörtgen bir baskı kolu yuvası da mevcuttur.

5 Ovalık Kilikia örnekleri için bk. Tekocak – Adıbelli 2010, 53-73; Karia örnekleri için bk. Diler 2010, 135-174; Lykia örnekleri için bk. Bulut 2018, 675-700; İşler 2014, 697-714; Uygun-Özdemir-Sezgin 2015, 496-504; Phrygia örnekleri için bk. Sivas 2003, 1-18; İsaoria örnekleri için bk. Elton 2015, 41-50; Lykaonia Örnekleri için bk. Baldran 2010, 303-317.

Ü. Aydınöğlü dairesel formlu toplama havuzlarına sahip işlikler için Kilikia'nın bölgesel bir özelliği olduğunu ve bölgede çok fazla örneğe sahip olduğunu dile getirir⁶. Benzer bir şekilde A. Diler de bu formdaki işliklerin, Kilikia ve Lykia'da yaygın olduğunu belirtir⁷. Perre'de açığa çıkarılan işliklerden 1 ve 4 no.lu örnekler, Kilikia örnekleri ile benzerlik taşıırken, 2 ile 3 no.lu işliklerdeki dikdörtgen ezme sekisi ve dikdörtgen toplama havuzu, kentin kendine has farklı formda işlik özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir.

1, 3 ve 4 no.lu işliklerde ele geçen çok sayıda çatı kiremiti ve çivi gibi bulgular, bu işliklerin ahşap bir rekonstrüksiyona ve kiremitle kaplı bir çatıya sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Resim 5).

İşliklerdeki mevcut donanımlara bakıldığında, alanda iki farklı üretim modelinin uygulandığı anlaşılmaktadır. 1 ve 4 no.lu örneklerdeki baskı kolu yuvası ile ağırlık taşının varlığı, bu işliklerde "*baskı kollu ve ağırlık pres*"⁸ olarak adlandırılan üretim modelinin kullanıldığını göstermektedir. Bu üretim modelinde, üzüm ayakla ezildikten sonra üzüm kabuğu ve sapları bir çuvala yerleştirilir ve daha sonra baskı kolu ile preslenir. İkinci üretim modeli ise "*basit pres*"⁹ olarak isimlendirilmektedir. Bu üretim modelinde, üzümler sadece ayakla ezilir. Önce doğrudan ayakla, sonra çuvala koyularak ikinci defa yine ayakla ezilir.

İşliklerde Ele Geçen Seramikler

İşlik alanlarında ele geçen seramiklerin büyük çoğunluğu amorf gövde parçalarından oluşmasına karşın, profil veren örnekler: Kuzey Suriye Amphoraları, Doğu Sigillata A-B seramikleri ve Brittle Ware olarak adlandırılan seramiklerdir. Bu seramik grupları, aşağıda ayrı başlıklar altında değerlendirilecektir.

Doğu Sigillata A Seramikleri (Resim 6. 1-2)

Doğu Sigillata A seramikleri, Doğu Akdeniz'de¹⁰ ortaya çıkmış ve MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısından MS 2. yüzyılın sonlarına kadar kullanım görmüş bir seramik grubudur¹¹. Üretim yeri olarak, Antiokheia¹², Suriye-Levant Bölgesi¹³, Samos Adası ve Pergamon Kenti önerilmektedir¹⁴. Farklı üretim merkezlerinin önerilmesinin başlıca nedeni, kum ve gümüş mika katkılı olan seramik hamurudur. Çünkü bazı bölge seramiklerinde, gümüş mikaya hiç rastlanmamıştır¹⁵. Grubun seramiklerinde, hamur rengi farklılık göstermektedir. Hamur genelde kırmızı renkli olmak üzere, açık pembe, krem ve sarı renkleri de görülebilmektedir. Firnis veya astar rengi ise genelde kırmızı veya kahverengimsi kırmızıdır¹⁶. Bu seramik grubunda, testi, kadeh, tabak,

6 Aydınöğlü 2009, 52.

7 Diler 1995, 84-85, Fig. 1, 6-7, 13, 15, 22; Doğu Kilikia örnekleri için bk. Diler 1994, 509, Res. 15-16.

8 Aydınöğlü 2009, 51-52.

9 Frankel 1999, 51; Aydınöğlü 2009, 23, 51.

10 Zoroğlu 2003, 21-123.

11 Waagé 1948, 25; Jones 1950, 172-201; Robinson 1959, 11; Hayes 1985, 13; Hayes 2008, 13.

12 Gunneweg – Perlman – Yellin 1983, 11-15; Hayes 1985, 9.

13 Kramer 2004, 174.

14 Zahn 1904, 430-449; Iliffe 1936, 10-13.

15 Crowfoot – Crowfoot – Kenyon 1957, 281.

16 Hayes 2008, 14.

kâse ve çanak gibi formlar, yaygın olarak karşımıza çıkar¹⁷.

Perre Antik Kenti işlik alanı kazılarında, Doğu Sigillata A seramikleri içinde değerlendirilen biri tabak diğeri testi formunda iki parça ele geçmiştir. Tabak formu, hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağza, dışbükey sığ bir gövdeye ve düz bir dibe sahiptir (Resim 6. 1). Tabanın ağız çapı, 25,2 cm, yüksekliği ise 3. 5 cm'dir. Kırmızımsı sarı renkli hamurunda, çok az kireç ve kum katkısı bulunmaktadır. Astar rengi kırmızıdır. Perre örneği, Hayes'in Form 12¹⁸ sınıfına dâhil ettiği seramiklerin özelliklerini taşımaktadır. Bu nedenle, MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Doğu Sigillata A seramiğinin diğeri örneği olan testi parçası, dışa çekik ve yuvarlatılmış ağızlı, uzun ve içbükey boyunlu, ağzın altından çıkıp omza bağlanan tek dikey kulpludur (Resim 6. 2). Kabın omuz kısmının küçük bir bölümü korunmuş olup, geri kalanı kırık ve eksiktir. Testinin ağız çapı 4,6 cm, korunan yüksekliği ise 8.5 cm'dir. Açık pembe renkli hamurda, çok az kum ve kireç katkısı bulunmaktadır. Yüze daldırma firnis uygulanmış olup, rengi ise kırmızıdır. Perre örneği testi, Hayes'in Form 104A örnekleri ile benzer olup, MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁹.

Doğu Sigillata B Seramikleri (Resim 6. 3-4)

Doğu Sigillata B olarak isimlendirilen²⁰ bu seramik grubu, Batı Sigillata seramiklerinin etkisiyle Doğu Akdeniz'de ortaya çıkmış ve MÖ 1. yüzyılın son çeyreğinden MS 2. yüzyılın ortalarına kadar kullanılmıştır²¹. Üretim yeri olarak, Batı Anadolu kıyı yerleşimleri, özellikle de Tralleis Kenti önerilmektedir²². Bu seramik grubunda, kâse, çanak ve tabak gibi formlar yoğunluktadır. Hamur, gümüş mikalı, kırmızı veya kırmızımsı kahverengindedir. Genelde çift daldırma tekniği ile firnislenen kapların bazılarında, tek daldırma tekniği ya da doğrudan astar da kullanılmıştır²³.

Perre işlik alanında, Doğu Sigillata B seramiği adı altında incelenebilecek iki adet tabak ele geçmiştir. Tabaklardan biri içe çekik ve basit ağız kenarlı, sığ gövdeli ve düz diplidir (Resim 6. 3). Ağız çapı 22 cm, yüksekliği 4,5 cm'dir. Hamur ve astar rengi kırmızıdır. Söz konusu tabak, Hayes'in Form 18²⁴ sınıfına ait örneklerle benzerdir. Bu nedenle, MS 1. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmiştir.

Diğeri tabak, dışa çekik kalınlaştırılmış ve sivriltilmiş ağızlı, içe eğik hafif dışbükey gövdeli ve düz diplidir (Resim 6. 4). Ağız çapı 29,2 cm, yüksekliği ise 4,5 cm'dir. Hamur rengi, koyu kahverengimsi kırmızı, astar rengi ise kırmızıdır. Hayes'in Augustus Dönemi'ne (MÖ 27-MS 14) tarihlediği Form 16²⁵ örnekleri ile benzerdir. Bu nedenle, Perre örneği de Augustus Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

17 Christensen – Johansen 1971, 55-57.

18 Hayes 1985, Tav. II: 9; Hayes 2008, 130, Fig. 3: 64.

19 Hayes 1985, 43, Tav. IX: 4; Zoroğlu 1986, 93-94, Çiz. 13, Form 26.2.

20 Crowfoot – Crowfoot – Kenyon 1957, 283; Hellström 1965, 32; Hayes 1985 49-53; Hayes 2008, 31-40.

21 Kenrick 1985, 247; Hayes 1985, 51; Hayes 2008, 31.

22 Mitsopoulos-Leon 1991, 107; Ateş 2001, 322; Erol 2004, 87; Hayes 2008, 31.

23 Hayes 2008, 32.

24 Hayes 1985, 56-57, Tav. XII: 12.

25 Hayes 1985, 56, Tav. XII: 9. Ayrıca, formun bir başka benzer örneği için bk. Mitsopoulos-Leon 1972-75, Fig. 5g.

Brittle Ware Seramikleri (Resim 7)

Brittle Ware olarak adlandırılan bu seramik grubu, daha çok pişirme amaçlı kullanılan mutfak kaplarından oluşur²⁶. Form olarak MÖ 3. yüzyılda ilk olarak ortaya çıktığı Levant ve Suriye Bölgelerine özgü pişirme kaplarının, MS 3-10 yüzyıllar arasında daha ince cidarlı olarak yeniden oluşturulmuş örnekleri olarak değerlendirilmektedir²⁷. Bu seramik grubuna ait formlar arasında çoğunlukla tava, tencere, çömlek, güveç ve çanak gibi pişirme kapları ile az sayıda da olsa testi, sürahi ve maşrapa gibi formlar yer almaktadır²⁸. Bu grubun seramiklerinde, hamur içinde kum, kireç ve taşçık oranı oldukça fazladır. Hamur ve bazı astarlı örneklerin rengi, kırmızı, kahverengi ve gri olarak değişkenlik gösterir. Kırılgan bir yapıya sahip olan bu seramikler ısıya oldukça dayanıklı olup, kalın cidarlı diğer mutfak kaplarına oranla çoğunlukla ince cidarlı yapısıyla tanınmaktadır. Yapılan kil analizleri sonucunda, Levant Bölgesi'nde Beyrut merkezli X Atölyesi²⁹ dışında, Suriye'de en az altı üretim merkezi olduğu belirlenmiş³⁰ ve son yapılan çalışmalar ışığında farklı formlara ait örneklerin mevcudiyeti, Yukarı Mezopotamya'nın doğusunda da bir atölyenin olasılığını arttırmıştır³¹.

Perre ışık alanında biri çanak, biri maşrapa, üçü testi, dokuzu çömlek olmak üzere 14 adet profil veren Brittle Ware seramik parçası ele geçmiştir (Resim 7).

Çanak ağız ve gövde parçası; basit ağızlı, içe eğik hafif dışbükey gövdelidir. Ağız çapı 19,2 cm, korunan yüksekliği 5,5 cm'dir. Taş, taşçık, kireç ve kum katkılı, hamur yanmış ve gri renktedir. Aynı şekilde astarı da yanmış ve gri renklidir (Resim 7. 1). Formun yakın örnekleri, MS 3. yüzyıla tarihlenmektedir³².

Maşrapa ağız ve gövde parçası; dışa dönük ve yuvarlatılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu ve dışbükey gövdelidir. Gövde üzerinde yatay paralel oluklar yer almaktadır. Ağız çapı 7,8 cm, korunan yüksekliği 4 cm'dir. Hamur rengi, kırmızı olan parça da taşçık, kum ve kireç katkıları yer almaktadır. (Resim 7. 2). Astar yoktur. Form olarak birebir benzerine rastlamadığımız örneğin ağız yapısı, MS. 3. yüzyıl Brittle Ware örnekleri ile benzerdir³³. Bu nedenle örneğimiz de MS 3. yüzyıla tarihlenmiştir.

26 Tosun 2020, 131-136.

27 Suriye, Kuzeybatı Irak, Ürdün'ün kuzey bölgeleri, Arap Yarımadası'nın kuzeyi ve Türkiye'nin güneydoğusundaki bazı yerleşim birimlerinde sıkça rastlanmaktadır. Vokaer 2010b, 115-116, 124, Fig. 1; Vokaer 2011, 7-42.

28 Alp 2009, 202, 212-213, Fig. 2-3; Vokaer 2010b, 116, 123-127, Fig. 2-4; Haidar-Vela – Piéri 2013, 123-125, 145-146, Fig. 12-13; Tosun 2020, 376, 994, Kat. No. 453.

29 Genel olarak bk. Vokaer 2010-2011.

30 Halep, Andarin, Apameia, Dibi Faraj ve Fırat Nehri çevresinden ele geçen örnekleri üzerine yapılan kil analizleri, Brittle Ware seramiklerin en az altı farklı atölyede üretiminin gerçekleşmiş olabileceği anlaşılmıştır. Schneider – Vokaer – Bartl – Daszkiewicz 2007, 715-730; Vokaer 2010a, 606-608.

31 Tosun 2020, 104-105.

32 Daskiewicz – Krogulska – Bobryk 2000, Fig. 3: 1502; Amodio 2007, 237, 248, Fig. 10: Tipo IIB; Vokaer 2010b, 116, 125, Fig. 2: 6; Vokaer 2010-2011, 229, Fig. 30; Vokaer 2013, 585-587, Fig. 6-8.

33 Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Alp 2009, 213, Fig. 4: 9; Vokaer 2010b, 116, 125, Fig. 2: 2; Vokaer 2013, 581, Fig. 3: 1.

Bu çalışmada değerlendirmeye alınan üç testiden ikisinin ağzında, kapak oturma yuvası mevcuttur (Resim 7. 3-4). Testiler, basit ağız kenarlı ve dik boyunludur. Boyundan kulplu olan testilerin boyun kısmı oluk bezemelidir. Ağız çapları 5-7 cm arasında, korunan yükseklikleri 5-5.2 cm arasında değişmektedir. Hamur renkleri, kırmızı ve açık kırmızı, astar renkleri ise kırmızımsı kahverengidir. Her iki testide de hamur; taşçık, kum ve kireç katkılıdır. Üçüncü testi (Resim 7. 5) ise yuvarlak ağızlı, dışa eğik dışbükey boyunludur. Boynun iç kısmı oluk bezemelidir. Ağız çapı 11 cm, korunan yüksekliği 5.2 cm'dir. Hamur yapısı diğer iki örnek ile benzer olup, hamur kırmızı, astar ise rengi kırmızımsı kahverengidir. Söz konusu üç testinin benzerleri dikkate alınarak, MS 3.-4. yüzyıla tarihlenmiştir³⁴.

Perre'deki Brittle Ware çömlek formları arasında özellikle boyun yapılarındaki farklılıklar dikkate alındığında, şu an için dört alt tip belirlemek mümkün görünmektedir. Birinci tip, uzun boyunlu yapılarıyla amphoralara benzer çömleklerdir. İkinci tip, uzun ve içe eğik içbükey boyunludur. Üçüncü tip, kısa ve içe eğik içbükey boyunlu örneklerden oluşmaktadır. Dördüncü tip ise boyun-gövde geçişleri içten keskin hatlı örneklerdir. Tüm alt grupların hamur yapısı benzer olup, kireç, kum ve taşçık katkılıdır. Hamur renkleri ise farklılık göstermektedir.

Birinci alt tip olan amphora benzeri çömlek formu, dışa yuvarlatılarak hafif kalınlaştırılmış ağızlı, uzun ve düz boyunlu, dışa eğik dışbükey gövdeli, boyun ile gövde üzeri oluk bezemelidir (Resim 7. 6). Ağız çapı 8.6 cm, korunan yüksekliği 11 cm'dir. Benzer örneklerinden hareketle, Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir³⁵.

İkinci alt tipi oluşturan çömlek parçası, dışa çekik ağızlı ve ağızdan kulpludur (Resim 7. 7). Ağız çapı 14.6 cm olan çömleğin boyun bölümü 2.3 cm, kulp bölümü ise 6.7 cm yüksekliğinde korunmuştur. Hamur ve astar rengi kırmızıdır. Geç Hellenistik Dönem'den itibaren benzer örneklerine rastlanan kabın³⁶, MS 3. yüzyıl örnekleri de bilinmektedir³⁷.

Üçüncü alt tip olarak değerlendirilen çömlek parçası, dışa çekik ağızlı, dışbükey gövdeli, ağızdan gövdeye bağlanan dikey çift kulpludur (Resim 7. 9). Ağız çapı 11.6 cm, korunan en yüksek yeri 6.8 cm'dir. Hamur rengi açık kahverengimsi gri, astar rengi ise açık grimsi kahverengidir. Daha spesifik bir tarihlenmenin mümkün olmadığı bu formun yakın örnekleri, MS 4.-7. yüzyıl arasına tarihlenmektedir³⁸.

Dördüncü alt tipi oluşturan çömlek parçaları (Resim 7. 8, 10-14), Perre'de yoğun karşılaşılan örneklerdir. Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarlı, dışbükey gövdeli, gövde üzeri oluk bezeme-

34 Oates – Oates 1959, Pl. 75: 85; Amodio 2007, 246, Fig. 5; Vokaer 2010b, 116, 125, Fig. 2: 7; Vokaer 2013, 581, Fig. 3: 3.

35 Orssaud 1991, Fig. 122: 22; Reynolds – Waksman 2007, Fig. 71; Alp 2009, 202-203, 212, Fig. 3: 9; Vokaer 2010-2011, 228, Fig. 24. Ayrıca formun Doliche'deki Mithraeum çevresinde ele geçen benzer bir örneği, Sasani Kralı I. Şapur'un işgali ile bağlantılı olarak 3. yüzyıla verilmektedir. Bk. Besuden 2004, 160, 166, 176, Kat. No. 40, Abb. 7.3.

36 Gatier – Baud – Cahu – Charpentier – Devillechaise – Duvette – Hachem – Ferreira – Flammin – Haidar-Vela – Husson – Kahwagi-Jahno – Piaton – Piéri – Schmitt 2010, 201-203, Pl. 4: 5.

37 Kenrick 2013, 5-6, 35, 48, Fig. 13, PT429.

38 Amodio 2007 234-235, 245, Fig. 3: Tipo IVC, 4: Tipo IVB.

lidir. Korunmuş örneklerden ağızdan gövdeye bağlanan çift dikey kulpa sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ağız çapları, 10 ile 16 cm arasında değişmektedir (Resim 7. 8, 11-14). Ancak 26.4 cm'ye kadar da ağız çapı genişliği olan örneklerine rastlamak mümkündür (Resim 7.10). Hamur renkleri kırmızı (Resim 7. 8, 10, 14), açık kırmızı (Resim 7. 11-12) ya da kırmızimsi kahverengi (Resim 7. 13) tonlardadır. Astar renkleri ise kırmızı (Resim 7. 10), koyu kırmızı (Resim 7. 8), açık kahverengi (Resim 8. 11, 14), kahverengimsi kırmızı (Resim 7. 12) ya da kırmızimsi kahverengi (Resim 7.13) tonlardadır. Bu çömlek formları, genel olarak MS 3. yüzyıla tarihlenmektedir³⁹.

Kuzey Suriye Amphoraları (Resim 8)

Adından da anlaşılacağı üzere daha çok Kuzey Suriye bölgesinde rastlanan bu amphoralar, literatüre de Kuzey Suriye Amphoraları olarak geçmiştir. Geniş kapsamda, MS 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlenen bu seramik grubuna, Kuzey Suriye, Fırat Havzası⁴⁰ ve Dicle Havzası'na⁴¹ yakın bazı yerleşmelerde rastlanmıştır.

Kuzey Suriye Amphoraları'nın hamur renkleri, çok soluk kahverengi, açık kahverengi ve pembe renk ağırlıklı olup, astarlı örneklerin renkleri de hamur renkleri ile benzerdir⁴². Ayrıca az da olsa sarı, kırmızı ve gri renkli örnekler de bulunmaktadır⁴³. Hamurda katkı maddesi oldukça fazladır. Taşçık, kireçtaşı, kuvars, demir oksit ve feldispat başlıca katkı maddelerini oluşturmaktadır. Bazı örneklerde, astar üzerine stilize boya bezemeler de görülmektedir⁴⁴. Bugüne kadar Kuzey Suriye Amphoraları'nın üretiminin gerçekleştirildiği net bir atölye tespit edilememiş olursa da büyük olasılıkla Fırat Havzası'ndaki birçok yerleşimde, bu amphoraların üretilmiş olabileceği düşünülmektedir⁴⁵.

Kuzey Suriye Amphoraları ağız yapılarındaki farklılıklardan hareketle, Kuzey Suriye Amphoraları 1 ve Kuzey Suriye Amphoraları 2 olarak iki alt gruba, bunlarda kendi içinde A, B ve C olarak üç alt gruba ayrılmıştır⁴⁶. H. C. Butler, Kuzey Suriye'de şarap ve zeytinyağı işliklerinden yüzlerce örneğin bulunduğunu ve Kuzey Suriye Amphoraları Tip 1 örneklerinin de şarap ve zeytinyağı için kullanıldıklarını belirtmiştir⁴⁷.

Perre kazı çalışmalarında, Kuzey Suriye Amphoraları'na ait beş adet ağız parçası ve bir adet bezemeli gövde parçası ele geçmiştir. Söz konusu ağız parçalarında, üç farklı ağız yapısı ile

39 Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, 244, Fig. 2; Alp 2009, 213, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b 116, 125, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, 581, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, 48, Fig. 13..

40 Haidar-Vela 2014, 260.

41 Nisibis'te (Nusaybin) görülen Kuzey Suriye Amphoraları için bk. Lyonnet 2001, 27. Dara'da (Anastasiopolis) görülen Kuzey Suriye Amphoraları için bk. Tosun 2020, 190-210.

42 Haidar-Vela 2014, 263.

43 Tosun 2020, 201-202, 208-209, Grafik 5.8-9, 5.13-14.

44 Haidar-Vela – Piéri 2013 122; Haidar-Vela 2014, 260, 262, Fig. 4; Tosun 2020, 204-206.

45 Haidar-Vela 2014, 263-264.

46 Haidar-Vela – Piéri 2013, 120-123, 141-144, Fig. 8-11.

47 Butler 1903, 268-270.

karşılaşmıştır. Bunlar: yuvarlak ağızlı⁴⁸ (Resim 8.1-2), hafif dıştan kalınlaştırılmış düz ağızlı⁴⁹ (Resim 8. 3) ve dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağızlı⁵⁰ (Resim 8. 4-5) örneklerdir. Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağızlı örneklerden birinde, kapak oturma yuvası yer almaktadır (Resim 8. 5)⁵¹. Amphoraların boyun yapıları içbükey (Resim 8. 1-4) ve hafif dışa eğik düz (Resim 8. 5) yapıdadır. Üç örneğin kulp bağlantı kısımları korunmuştur. Bunlardan ikisi (Resim 8. 1, 3) boyundan, biri (Resim 8. 2) ise ağızdan kulpludur. Bezemeli gövde parçasında, çoklu tarak ile yatay ve dalga şeklinde yapılmış kazıma yiv bulunmaktadır (Resim 8. 6)⁵². Hamur yapılarında, Brittle Ware örneklerinde olduğu gibi taşçık, kum ve kireç katkıları kullanılmıştır; ancak Brittle Ware örneklerine göre daha az miktardadır. Hamur renkleri pembemsi gri (Resim 8. 1), çok soluk kahverengi (Resim 8. 2, 4, 6) ve çok soluk sarı (Resim 8. 3, 5) tonlarındadır. Astar renkleri ise yine hamur renklerinin genelde bir ton koyusu ya da açığı olacak şekilde, çok soluk kahverengi (Resim 8. 1-2, 4, 6) veya çok soluk sarı (Resim 8. 3, 5) tonlardadır. Bu amphoralar, genel olarak MS 5. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl ortaları arasına tarihlenmektedir.

Sonuç

Perre Antik Kenti 2020 yılı kazı çalışmaları, antik yerleşimin modern köy yerleşim altında kalması ve bir bölümünün de tarım alanı olarak kullanılması nedeniyle daha çok kayalık alanlarını kapsayan nekropolis alanında gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, Perre'nin odak noktası da bu alanlar olmuştur. Bu kayalık alanlarda aynı zamanda, kentin üretim sahaları olan işlikler bulunmaktadır. Tamamı kayalık zemine oyularak yapılmış olan işliklerde, iki farklı form dikkat çekmektedir. Birincisi, Anadolu'da ve özellikle de Kilikia Bölgesi'nde benzer örneklerine rastladığımız dikdörtgen bir ezme teknesi ve dairesel bir toplama havuzundan oluşan formdur. Bu formdaki işliklerde “*baskı kollu ve ağırlık pres*” yöntemi ile üretimin yapıldığı belirlenmiştir. İkincisi ise dikdörtgen bir sekisi ve seki önünde dikdörtgen bir toplama havuzundan oluşmaktadır. Bu işlikler gruplar hâlinde olup, dikdörtgen pencere şeklinde açıklıklarla birbirine bağlanmaktadır. Olasılıkla “*basit pres*” üretimin yapıldığı bu işlikler Perre Antik Kenti'ne özgü olup, başka merkezlerde benzerlerine henüz rastlanmamıştır.

İşliklerde ele geçen seramiklerden MÖ 1. - MS 1. yüzyıla tarihlenen Doğu Sigillata A ve B örnekleri, işliklerin ilk kullanım evrelerine yönelik yeterli veri sunmaktan oldukça uzaktır. Ancak bu tarihlerde, Kilikia Bölgesi ile olan ilişkiyi ortaya koyması açısından da önemli verilerdir. Özellikle IV. Antiokhos Dönemi'nde (MS 38-40, 41-71) Kilikia Bölgesi'nin Kommagene Kralığı'na bağlı olduğu düşünüldüğünde, bu seramiklerin varlığı daha bir anlam kazanmaktadır. İşliklerin form olarak Kilikia örnekleri ile benzer oluşları da bunu destekler niteliktedir. Eldeki veriler değerlendirildiğinde, Doğu Sigillata A ve B grubu seramikleri en erken örnekler olma-

48 Abadie-Reynal – Martz – Cadour 2007, Fig. 28: 14075-7; Tosun 2020, 195, KS AMP 1 FORM 11.

49 Haidar-Vela – Piéri 2013, Fig. 8: 1; Tosun 2020, 192, KS AMP 1 FORM 5.

50 Haidar-Vela – Piéri 2013, Fig. 9: 2; Haidar-Vela 2014, 258-259, Fig. 2; Tosun 2020, 195, KS AMP 1 FORM 12.1

51 Üstte olukla ayrılmış ağız yapıları için bk. Besude 2004, 175, Abb. 5.6; Reynolds 2005, Pl. 21: Fig. 158; Reynolds 2013, Pl. 74: AM524; Haidar-Vela–Piéri 2013, Fig. 9: 6; Tosun 2020, 199, KS AMP FORM 21.

52 Orssaud 1991, Fig. 123: 36; Mundell-Mango 2002, Fig. 19: 7; Alp 2009, Fig. 6; Tosun 2020, 394.

rına karşın, işliklerin ilk kullanım evresi ile ilişkilendirmek mümkün olamamıştır.

Çok az sayıda ele geçen Doğu Sigillata seramiklerine karşın, alanda çok sayıda pişirme kabı olarak kullanılan Brittle Ware grubu seramikler dikkat çekicidir. Perre’de, MS 3. - 7. yüzyıllar arasına tarihlenen Brittle Ware seramiklerin işliklerde çok sayıda ele geçmiş olması, işlik ve sivil yapıların birlikteliğine işaret etmektedir. Ayrıca işliklerin ilk kullanım evresi için de bir terminus oluşturmaları açısından anlamlıdır. Bu durumda işliklerin, MS 3. yüzyıl içinde kullanımda oldukları önerilebilir.

Şarap ve zeytinyağı için kullanılan ve MS 5. - 7. yüzyıla tarihlenen Kuzey Suriye Amphoraları ise bu dönemde işlik alanlarındaki şarap üretiminin arttığını ortaya koymakla birlikte, işliklerin de bu tarihlerde aktif olarak kullanıldığını göstermiştir. Üretimin ne zaman sonlandığına yönelik kesin veriler bulunmamasına karşın, MS 7. yüzyıl ortalarında gerçekleşen Arap Akınları ile olasılıkla diğer bölgelerde olduğu gibi Perre’deki üretim de sekteye uğramış olmalıdır. Mevcut seramik buluntuları da bunu destekler niteliktedir.

İşliklerde ele geçen yoğun çatı kiremidi ve çivi gibi bulgular, işliklerin üst bölümün kapalı olduğunu ortaya koyarken, diğer taraftan işliklerin tek başına bağımsız birer ünite olmadıklarını ve büyük olasılıkla içinde yaşamın da sürdüğü bir yapı kompleksinin parçaları olduğunu düşündürmektedir.

Seramik buluntularına dayanarak işliklerin kullanım evrelerine yönelik sunduğumuz öneriler, ön değerlendirme niteliğinde olup, alanda yapılacak daha kapsamlı kazı çalışmaları sonucunda, mevcut bilgilerimizin değişme olasılığı da göz ardı edilmemelidir.

Katalog

Katalog No : 1 (Resim 6. 1)

- Form : Tabak, ağız, gövde ve dip parçası (Doğu Sigillata A)
- Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AL 27-2)
- Ölçüler : Yükseklik: 3.5 cm Ağız Çapı: 25.2 cm
- Hamur : 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, sık dokulu ve az gözenekli, kum ve kireç katkılı.
- Astar : 2.5 YR 4/6 kırmızı.
- Tanım : Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız, dışbükey sıg bir gövde ve düz dip.
- Benzer : Hayes 1985, 20, Tav. II: 9; Hayes 2008, 130, Fig. 3: 64 (Hayes Form 12).
- Tarih : MÖ 1. yüzyıl

Katalog No : 2 (Resim 6. 2)

- Form : Testi ağız, boyun, omuz ve kulp parçası (Doğu Sigillata A)
- Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-11)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 8.5 cm Ağız Çapı: 4.6 cm
- Hamur : 7.5 YR 7/4 pembe, sık dokulu ve az gözenekli, kum ve kireç katkılı.
- Firnis : 2.5 YR 5/8 kırmızı.
- Tanım : Dışa çekik ve yuvarlatılmış ağız, uzun ve içbükey boyun, ağzın altından çıkıp omza bağlanan tek dikey kulp.
- Benzer : Hayes 1985, 43, Tav. IX: 4 (Hayes Form 104A); Zoroğlu 1986, 93-94, Çiz. 13, Form 26.2.
- Tarih : MÖ 1. yüzyıl

Katalog No : 3 (Resim 6. 3)

- Form : Tabak ağız ve gövde parçası (Doğu Sigillata B)
- Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-3)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 4.5 cm Ağız Çapı: 22 cm
- Hamur : 2.5 YR 4/8 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç, gümüş mika ve taşçık katkılı.
- Astar : 2.5 YR 4/6 kırmızı.
- Tanım : İçe çekik ve basit ağız kenarı, sıg gövde ve düz dip.
- Benzer : Hayes 1985, 56-57, Tav. XII: 12 (Hayes Form 18)
- Tarih : MS 1. yüzyıl ortaları

Katalog No : 4 (Resim 6. 4)

Form : Tabak ağız, gövde ve dip parçası (Doğu Sigillata B)

Buluntu Yeri : 4 no.lu İşlik ve çevresi (AN 27-3)

Ölçüler : Yükseklik: 4.5 cm Ağız Çapı: 29.2 cm

Hamur : 2.5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç, gümüş mika ve taşçık katkılı.

Astar : 2.5 YR 4/6 kırmızı.

Tanım : Dışa çekik kalınlaştırılmış ve sivriltilmiş ağız, içe eğik hafif dışbükey gövde ve düz dip.

Benzer : Hayes 1985, 56, Tav. XII: 9 (Hayes Form 16); Mitsopoulos-Leon 1972-75, Fig. 5g

Tarih : Augustus Dönemi (MÖ 27-MS 14)

Katalog No : 5 (Resim 7. 1)

Form : Çanak ağız ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-17)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5.5 cm Ağız Çapı: 19.2 cm

Hamur : Tamamen yanmış ve bu yüzden hamur rengi belirsiz. Mevcut rengi, gri. Sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç, taş ve taşçık katkılı.

Astar : Tamamen yanmış olmasına karşın cidarından ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta; ancak astar rengi belirsiz. Mevcut rengi, gri.

Tanım : Basit ağız, içe eğik hafif dışbükey gövde.

Benzer : Daskiewicz – Krogulska – Bobryk 2000, Fig. 3: 1502; Amodio 2007, Fig. 10: Tipo IIB; Vokaer 2010b, Fig. 2: 6; Vokaer 210-1, Fig. 30; Vokaer 2013, Fig. 6-8.

Dönem : MS 3. yüzyıl

Katalog No : 6 (Resim 7. 2)

Form : Maşrapa ağız, boyun ve gövde paçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AL 27-3)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 4 cm Ağız Çapı: 7.8 cm

Hamur : 5 YR 5/6 sarımsı kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : –

Tanım : Dışa dönük ve yuvarlatılmış ağız, kısa boyun ve dışbükey gövde. Gövde üzerinde yatay paralel oluklar.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Alp 2009, Fig. 4: 9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1.

Tarih : MS 3. Yüzyıl

Katalog No : 7 (Resim 7. 3)

Form : Testi ağız, boyun ve kulp parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-16)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5 cm Ağız Çapı: 5 cm

Hamur : 2.5 YR 4/8 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : –

Tanım : Basit ağız kenarı, dik boyun. Ağız iç kısmında kapak oturma yuvası. Doyun üzerinde dışta yatay oluklar. Dikey şerit kulp.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 75: 85; Amodio 2007, Fig. 5; Vokaer 2010b, Fig. 2: 7; Vokaer 2013, Fig. 3: 3.

Tarih : MS 3.-4. yüzyıl

Katalog No : 8 (Resim 7. 4)

Form : Testi ağız ve boyun parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-18)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5.2 cm Ağız Çapı: 7 cm

Hamur : 2.5 YR 4/8 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : –

Tanım : Basit ağız kenarı, dik boyun. Ağız iç kısmında kapak oturma yuvası. Doyun üzerinde dışta yatay oluklar.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 75: 85; Amodio 2007, Fig. 5; Vokaer 2010b, Fig. 2: 7; Vokaer 2013, Fig. 3: 3.

Tarih : MS 3.-4. yüzyıl.

Katalog No : 9 (Resim 7. 5)

Form : Testi ağız boyun parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-15)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5.2 cm Ağız Çapı: 11 cm

Hamur : 2.5 YR 4/8 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : 2.5 YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi.

Tanım : Yuvarlak ağız, dışa eğik dışbükey boyun. Boynun iç kısmı oluk bezeme.

Oates – Oates 1959, Pl. 75: 85; Amodio 2007, Fig. 5; Vokaer 2010b, Fig. 2: 7; Vokaer 2013, Fig. 3: 3.

Tarih : MS 3.-4. yüzyıl.

Katalog No : 10 (Resim 7. 6)

Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-9)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 11 cm Ağız Çapı: 8.6 cm

Hamur : Tamamen yanmış ve bu yüzden hamur rengi belirsiz. Mevcut rengi, gri. Sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : Tamamen yanmış olmasına karşın cidarından ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta, yüzeyde yoğun alacalanma mevcut; ancak astar rengi belirsiz. Mevcut rengi, gri.

Tanım : Dışa yuvarlatılarak hafif kalınlaştırılmış ağız, uzun ve düz boyun, dışa eğik dışbükey gövde. Boyun ile gövde üzeri oluk bezeme.

Orssaud 1991, Fig. 122: 22; Besuden 2004, Kat. No. 40, Abb. 7.3; Reynolds – Waksman 2007, Fig. 71; Alp 2009, Fig. 3: 9; Vokaer 2010-11, Fig. 24.

Tarih : Geç Roma-Erken Bizans Dönemi.

Katalog No : 11 (Resim 7. 7)

Form : Çömlek ağız, boyun ve kulp parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-12)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 6.7 cm Ağız Çapı: 14.6 cm

Hamur : 2.5 YR 4/6 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : –

Tanım : Dışa çekik ve yuvarlatılmış ağız. Ağızdan çift dikey şerit kulplu.

Benzer : Kenrick 2013, Fig. 13, PT429.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 12 (Resim 7. 8)

Form : Çömlek ağız, boyun, gövde ve kulp parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-7)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5.5 cm Ağız Çapı: 10 cm

Hamur : 2.5 YR 5/6 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : 2.5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi.

Tanım : Dışa çekik yuvarlatılmış ağız, dışbükey gövde. Ağızdan gövdeye bağlanan çift

dikey kulp. Gövdenin üst kısmında yatay iki adet oluk bezeme.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 13 (Resim 7. 9)

Form : Çömlek ağız, boyun, gövde ve kulp parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP-26-14)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 6.8 cm Ağız Çapı: 11.6 cm

Hamur : 7.5 YR 3/4 koyu kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : 7.5 YR 5/4 kahverengi.

Tanım : Dışa çekik ağız, dışbükey gövde, ağızdan gövdeye bağlanan dikey çift kulp.

Benzer : Amodio 2007, Fig. 3: Tipo IVC, 4: Tipo IVB.

Tarih : MS 4.-7. Yüzyıl

Katalog No : 14 (Resim 7. 10)

Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-2)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 6 cm Ağız Çapı: 26.4 cm

Hamur : 2.5 YR 4/3 kırmızımsı kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.

Astar : 10 R 4/6 kırmızı.

Tanım : Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı, dışbükey gövde. Ağız kenarında kulp izi. Ağızdan gövdeye geçişte oluk bezeme.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 15 (Resim 7. 11)

Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-5)

Ölçüler : Yükseklik: 5.2 cm Ağız Çapı: 13 cm

Hamur : 2.5 YR 3/6 koyu kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : 7.5 YR 5.3 kahverengi.

Tanım : Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı, dışbükey gövde. Ağız iç kısmında geniş tek oluk bezeme, gövdenin dış yüzünde oluk bezeme.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 16 (Resim 7. 12)

Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-6)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 4.8 cm Ağız Çapı: 12 cm

Hamur : 2.5 YR 4/6 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : 2.5 YR 4/8 kırmızı.

Tanım : Dışa doğru açılan profillendirilmiş yüksek ağız, yuvarlatılmış ağız kenarı, hafif dışbükey gövde. Gövde üzerinde oluk bezeme.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 17 (Resim 7. 13)

Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-8)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 7 cm Ağız Çapı: 13 cm

Hamur : 2.5 YR 5/8 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : Fırça ile yapılmış çok ince bir astar var. Rengi 2.5 YR 4/6 kırmızı.

Tanım : Dışa doğru açılan yüksek ağız, dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı, dışbükey gövde. Gövde üzerinde oluk bezeme.

Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.

Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 18 (Resim 7. 14)

- Form : Çömlek ağız, boyun ve gövde parçası (Brittle Ware)
- Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AP 26-10)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 5.3 cm Ağız Çapı: 12 cm
- Hamur : 2.5 YR 4/6 kırmızı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.
- Astar : Yüzeyde yanmadan kaynaklı alacalanma var. Fırça ile yapılmış çok ince bir astar cidarından anlaşılmakta. Rengi 5 YR 5/6 sarımsı kırmızı.
- Tanım : Dışa doğru açılan profillendirilmiş yüksek ağız, dışa çekik ve şafif sarkık yuvarlatılmış ağız kenarı, dışbükey gövde. Gövde üzerinde oluk bezeme.
- Benzer : Oates – Oates 1959, Pl. 58: 81; Amodio 2007, Fig. 2; Besuden 2004, Abb. 6.1-6; Alp 2009, Fig. 4: 6-9; Vokaer 2010b, Fig. 2: 1-2; Vokaer 2013, Fig. 3: 1; Kenrick 2013, Fig. 13.
- Tarih : MS 3. yüzyıl.

Katalog No : 19 (Resim 8. 1)

- Form : Amphora ağız, boyun ve kulp parçası (Kuzey Suriye)
- Buluntu Yeri : 3 no.lu İşlik ve çevresi (AM 27-2)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 4.2 cm Ağız Çapı: 10 cm
- Hamur : 7.5 YR 7/2 pembemsi gri, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.
- Astar : 2.5 Y 8/6 sarı.
- Tanım : Yuvarlak ağız, boyun üzerinde çift dikey şerit kulp. Kulp dış yüzünde iki oyuk.
- Benzer : Abadie-Reynal – Martz – Cadour 2007, Fig. 28: 14075-7; Besuden 2004, Abb. 5.5; Tosun 2020, 195, KS AMP 1 FORM 11.
- Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Katalog No : 20 (Resim 8. 2)

- Form : Amphora ağız, boyun ve kulp parçası (Kuzey Suriye)
- Buluntu Yeri : 3 no.lu İşlik ve çevresi (AM 27-5)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 2.6 cm Ağız Çapı: 9.6 cm
- Hamur : 10 YR 7/4 çok soluk kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkılı.
- Astar : Çok yoğun aşınma olmasına karşın, detaylardan fırça ile yapılmış ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta. Rengi, 2.5 Y 8/3 soluk kahverengi.
- Tanım : Hafif dışa dönük yuvarlatılmış ağız kenarı, ağızdan çıkan çift dikey şerit kulp.

Benzer : Abadie-Reynal – Martz – Cador 2007, Fig. 28: 14075-7; Besuden 2004, Abb. 5.5; Tosun 2020, 195, KS AMP 1 FORM 11.

Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Katalog No : 21 (Resim 8. 3)

Form : Amphora ağız ve boyun parçası (Kuzey Suriye)

Buluntu Yeri : 3 no.lu İşlik ve çevresi (AM 27-4)

Ölçüler : Yükseklik: 8.8 cm Ağız Çapı: 8 cm

Hamur : 2.5 Y 8/2 soluk kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : Dış yüzeyde çok yoğun aşınma ve tortu kalıntısı mevcut. Detaylardan fırça ile yapılmış ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta. Rengi, 2.5 Y 8/3 soluk kahverengi.

Tanım : Hafif dışa kalınlaştırılmış düz ağız kenarı, içbükey uzun boyun, boyun üzerinde kulp bağlantı izi.

Benzer : Haidar-Vela – Piéri 2013, Fig. 8: 1; Tosun 2020, 192, KS AMP 1 FORM 5.

Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Katalog No : 22 (Resim 8. 4)

Form : Amphora ağız ve boyun parçası (Kuzey Suriye)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AL 27-1)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 7 cm Ağız Çapı: 11 cm

Hamur : 10 YR 6/6 kahverengimsi sarı, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.

Astar : Çok yoğun aşınma olmasına karşın, detaylardan fırça ile yapılmış ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta. Rengi, 10 YR 8/3 çok soluk kahverengi.

Tanım : Dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız, iç bükey boyun. Boyun üzerinde kulp bağlantı izi.

Benzer : Haidar-Vela – Piéri 2013, Fig. 9: 2; Haidar-Vela 2014, Fig. 2; Tosun 2020, 195, KS AMP 1 FORM 12.1.

Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Katalog No : 23 (Resim 8. 5)

Form : Amphora ağız ve boyun parçası (Kuzey Suriye)

Buluntu Yeri : 1 no.lu İşlik ve çevresi (AL 27-4)

Ölçüler : Korunan Yükseklik: 7.5 cm Ağız Çapı: 13 cm

- Hamur : 2.5 Y 8/1 beyaz, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.
- Astar : Çok yoğun aşınma olmasına karşın, detaylardan fırça ile yapılmış ince bir astara sahip olduğu anlaşılmakta. Rengi, 2.5 Y 8/2 soluk kahverengi.
- Tanım : Dışa dönük ve hafif kalınlaştırılmış ağız, ağız üst kısmında kapak oturma yuvası, hafif içbükey boyun.
- Benzer : Besuden 2004, 175, Abb. 5.6; Reynolds 2005, Pl. 21: Fig. 158; Reynolds 2013, Pl. 74: AM524; Haidar-Vela – Piéri 2013, Fig. 9: 6; Tosun 2020, 199, KS AMP FORM 21.
- Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Katalog No : 24 (Resim 8. 6)

- Form : Amphora gövde parçası (Kuzey Suriye)
- Buluntu Yeri : 3 no.lu İşlik ve çevresi (AM 27-1)
- Ölçüler : Korunan Yükseklik: 9.8 cm
- Hamur : 10 YR 6/3 soluk kahverengi, sık dokulu ve gözenekli, kum, kireç ve taşçık katkı.
- Astar : 2.5 Y 8/2 soluk kahverengi.
- Tanım : Bezemeli gövde parçası. Çoklu tarak ile yatay ve dalga kazıma yivler.
- Benzer : Orssaud 1991, Fig. 123: 36; Mundell-Mango 2002, Fig. 19: 7; Alp 2009, Fig. 6; Tosun 2020, 394.
- Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

KAYNAKLAR

Abadie-Reynal – Martz – Cadore 2007

Abadie-Reynal, C. – Martz, S. – Cadore, A., “Late Roman and Byzantine Pottery at Zeugma: Groups of the beginning of the 5th century”, ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr, *BYZAS 7 – Çanak Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, Ege Yayınları, İstanbul, 181-194.

Alp 2009

Alp, O. A., “A Group of Late Roman Pottery from Harabebezikan Mound in Upper Euphrates (Turkey)”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9-1*, 201-216.

Amodio 2007

Amodio, M., “La classe di ceramica da cucina Brittle Ware rinvenuta a Tell Barri (Siria)”, *Productions et échanges dans la Syrie grecque et romaine: Actes du colloque de Tours juin 2003 Topoi, Supplement 8*, 231-248.

Ateş 2001

Ateş, G., “Die Eastern Sigillata B aus einer frühkaiserzeitlichen Auffüllungsschicht in Aizanoi”, *Archäologischer Anzeiger 2001-2*, 319-332.

Aydınoğlu 2009

Aydınoğlu, Ü., *Dağlık Kilikya Bölgesinde Antik Çağda Zeytinyağı ve Şarap Üretimi: Üretimin Arkeolojik Kanıtları*, Ege Yayınları, İstanbul.

Baldıran 2010

Baldıran, A., “Lykaonia Bölgesi Şarap İşlikleri (Beşşehir-Seydişehir Civarı)”, ed. Ü. Aydınoğlu ve A. K. Şenol, *Antik Çağda Anadolu’da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Uluslararası Sempozyum, 06-08 Ekim 2008, Mersin*, Ege Yayınları, İstanbul, 303-317.

Besuden 2004

Besuden, Y., “Kleinfunde aus den Mithräen von Doliche”, *Asia Minor Studien 52*, Bonn, 157-178.

Bittel 1934

Bittel, K., *Prähistorische Forschung in Kleinasien*, Istanbuler Forschungen, İstanbul.

Blömer – Facella 2008

Blömer, M. – Facella, M., “Ein Weihrelief für Jupiter Dolichenus aus der Nekropole von Perrhe” *Asia Minor Studien 60*, Bonn, 189-200.

Blömer – Lätzer 2008

Blömer, M.– Lätzer, A., “Ein Grabrelief aus der Nekropole von Perrhe”, *Asia Minor Studien 60*, Bonn, 227-230.

Bostancı 1971

Bostancı, E. Y., “Adıyaman Çevresinde Proto-Solutreen ve Adıyamaniyen Paleolitik Kültürler Üzerinde Bir Araştırma”, *Antropoloji Dergisi* 5, Ankara, 47-82.

Bulut 2018

Bulut, S., “Lykia’da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Üzerine Bir Ön Değerlendirme”, *CEDRUS* VI, Antalya, 675-700

Butler 1903

Butler, H. C., *Publications of an American Archaeologica Expedition to Syria in 1899-1900. Part 2. Architecture and Other Arts*, New York.

Christensen – Johansen 1971

Christensen, A. P. – Johansen, C. F., *Hama: Fouilles et recherches 1931-1938, III. 2, Les poteries hellénistiques et les terres sigillées orientales*, Hama, Copenhagen.

Crowfoot – Crowfoot – Kenyon 1957

Crowfoot, J. W.– Crowfoot, G. M.–Kenyon, K. M., *The objects from Samaria*, Palestine Exploration Fund, London.

Daskiewicz – Krogulska – Bobryk 2000

Daskiewicz, M. – Krogulska, M. – Bobryk, E., “Composition and technology of Roman Brittle Ware pottery from a kiln site in Palmyra (Syria)”, *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 537-548.

Diler 1994

Diler, A., “Akdeniz Bölgesi Antik Çağ Zeytinyağı ve Şarap İşlikleri”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı XI*, Ankara, 505-520.

Diler 1995

Diler, A., “The Most Common Wine-Press Type in the Vicinity of Cilicia and Lycia”, *Lykia* II, 83-98.

Diler 2010

Diler, A., “Olive Oil and Wine Production of the Halikarnassos Peninsula in Karia”, ed. Ü. Aydınoglu ve A. K. Şenol, *Antik Çağda Anadolu’da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Uluslararası Sempozyum, 06-08 Ekim 2008, Mersin*, Ege Yayınları, İstanbul, 135-174.

Dörner 1990

Dörner, F. K., *Nemrud Dağı’nın Zirvesinde Tanrıların Tahtları*, çev. Vural Ülkü, TTK Yayınları, Ankara.

Elton 2015

Elton, H., “Olive Oil and Wine Production in Isauria: Results from the Göksu Archaeological Project in Turkey”, ed. Ü. Aydınoglu ve A. K. Şenol, *Antik Çağda Anadolu’da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Uluslararası Sempozyum, 06-08 Ekim 2008, Mersin*, Ege Yayınları, İstanbul, 41-50.

Erarslan 2003

Erarslan, F., “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı Kaya Mezarları Kurtarma Kazısı”, *13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 129-136.

Erarslan – Winter 2008

Erarslan, F. – Winter, E., “Perrhe (Pirun) – Geographische Lage, Topographie und (Forschungs-) Geschichte”, *Asia Minor Studien 60*, Bonn, 179-187.

Erarslan – İnce – Alkan 2009

Erarslan, F. – İnce, N. E. – Alkan, M., “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları”, *17. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 171-184.

Erarslan – Zeyrek – Özman – Şancı – Akın – Arslan – Alkan – Karaca – Koca 2009

Erarslan, F. – Zeyrek, T. H. – Özman, R. – Şancı, F. – Akın, E. – Arslan, M. – Alkan, M. – Karaca, Mehmet N. – Koca, M. S., “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı 2009 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları”, *19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 363-377.

Erol 2004

Erol, D., *Tralleis Kenti Kazılarında Ele Geçen Baskalı Terra Sigillata*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Facella 2008

Facella, M., “Hellenistic, Roman and Byzantine Coins from the Necropolis of Perrhe”, *Asia Minor Studien 60*, Bonn, 207-226.

Frankel 1999

Frankel, R., *Wine and Oil Production in Antiquity in Israel and Other Mediterranean Countries*, Sheffield Academic Press, Sheffield.

Gatier – Baud vd. 2010

Gatier, P.-L. – Baud, A. – Cahu, D. – Charpentier, G. – Devillechaise, A. – Duvette, C. – Hachem, El-M. M. – Ferreira, P. – Flammin, A. – Haidar-Vela, N. – Husson, X. – Kahwagi-Jahno., H. – Piaton, C. – Piéri, D. – Schmitt, A., “Mission archéologique de Tyr Rapport Préliminaire 2008-2009”, *Bulletin d'Archéologie et d'Architecture Libanaises 14*, 135-240.

Gunneweg – Perlman – Yellin 1983

Gunneweg, J. – Perlman, I. – Yellin, J., *The Provenience, Typology and Chronology of Eastern Terra Sigillata*, QEDDEM 17, Institute of Archaeology, Hebrew University of Jerusalem, Jerusalem 1983.

Haidar-Vela – Piéri 2013

Haidar-Vela, N. – Piéri, D., “Faciès céramiques de la Syrie du Nord protobyzantine”, ed. G. Charpentier – V. Puech, *Villes et campagnes aux rives de la Méditerranée ancienne Hommages à Georges Tate, Topoi, Supplément 12*, 111-147.

Haidar-Vela 2014

Haidar-Vela, N., “Observations sur les North Syrian Amphorae de Halabiyye-Zénobia (Syrie)”, *Matières premières et gestion des ressources Archéo.doct 6*, 255-271.

Hayes 1985

Hayes, J. W., “Sigillate Orientali”, *Atlante dell forme ceramiche II. Ceramic Fine Romana nel Bacino Mediterraneo: Enciclopedia Dell’Arte Antica*, Istituto della Enciclopedia italiana, Roma, 1-96.

Hayes 2008

Hayes, J. W., *Roman Pottery: Fine Ware Imports*, The Athenian Agora XXXII, The American School of Classical Studies at Athens, Princeton.

Hellström 1965

Hellström, P., *Labraunda: Swedish Excavations and Researches Vol. II. Part 1: Pottery of Classical and Later date Terracotta Lamps and Glass*, CWK Gleerup, Lund.

Ilfie 1936

Ilfie, J. H., “Sigillata Wares in the Near East: A List of Potters Stamps”, *Reprinted from the Quarterly of the Department of Antiquities in Palestine, Vol. VI*, Oxford University Press, Oxford, 4-53.

İşler 2014

İşler, B., “Orta Likya’daki Karabel Yerleşiminde Tarımsal Üretime Yönelik Mimari Bulgular”, ed. M. Çerkez, M. Görür ve B. İşler, *Sanat Tarihi Araştırmaları Kültürel Kimlikte Gelenek, Çeşitlilik ve Değişim Prof. Dr. Hakkı Acun Armağanı: Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Academic Journal, 9/10*, Ankara, 697-714.

Jones 1950

Jones, F. E., “The Pottery”, ed. H. Goldman, *Excavations at Gözlükule, The Hellenistic and Roman Periods, Tarsus, Vol. 1*, Princeton University Press, New Jersey, 149-296.

Kenrick 1985

Kenrick, P. M., *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice) Vol. 3.1: The Fine Pottery*, The Department of Antiquities, Tripoli.

Kenrick 2013

Kenrick, P. M., “Pottery Other Than Transport Amphorae”, ed. W. Aylward, *Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford Archaeology II*, The Packard Humanities Institute, Los Altos-California, 1-81.

Kökten 1947

Kılıç, K. İ., “1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları”, *Belleten C XI/S. 43*, 431-472.

Kramer 2004

Kramer, von N., *Gindaros. Geschichte und Archäologie einer Siedlung im nordwestlichen Syrien von hellenistischer bis in frühbyzantinische Zeit*, Internationale Archäologie 41. Rahden, Verlag Marie Leidorf GmbH, Westf.

Lyonnet 2001

Lyonnet, B., “Prospection archéologique du Haut-Khabour (Syrie du Nord-Est) Problématique, méthodologie et application à la période byzantinosassanide”, ed. E. Villeneuve et P. M. Watson, *La céramique byzantine et proto-islamique en Syrie-Jordanie (ive-viiiè siècles apr. J.-C.)*, Actes du colloque international (Amman, 3-5 décembre 1994), *Bibliothèque archéologique et historique 159*, Beyrouth, 23-32.

Mitsopoulos-Leon 1972-75

Mitsopoulos-Leon, V., “Keramik aus Basilika und Prytaneion-Ein Überblick”, *Jahreshefte der Österreichischen archäologischen Instituts in Wien, Beiblatt 50*, 497-524.

Mitsopoulos-Leon 1991

Mitsopoulos-Leon, V., *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos. Kleinfunde 1. Teil: Keramik hellenistischer und römischer Zeit*, Forschungen in Ephesos IX.2/2, Schindler, Wien.

Mundell-Mango 2002

Mundell-Mango, M. C., “Excavations and Survey at Androna, Syria: The Oxford team 1999”, *Dumbarton Oaks Papers 56*, 307-315.

Oates–Oates 1959

Oates, D. – Oates, J., “Ain Sinu: A Roman Frontier Post in Northern Iraq”, *Iraq 21*, 207-236.

Orssaud 1991

Orssaud, D., “La Céramique”, ed. J. Lauffray, *Halabiyya-Zenobia, place forte du limes oriental et la Haute-Mésopotamie au VIe siècle 2*, Librairie orientaliste Paul Geuthner, Paris, 260-275.

Osten 1933

Osten, von der, H. H., *Discoveries in Anatolia 1930-31*, The University of Chicago Press, Chicago 1933.

Pittard 1931

Pittard, E., *Le visage nouveau de la Turquie: a travers l'Asie-Mineure*, Societe d'Editions Geographiques.

Reynolds 2005

Reynolds, P., “Levantine Amphorae from Cilicia to Gaza: A Typology and Analysis of Regional Productions Trends from the 1st to the 7th Centuries”, ed. J. M. Gurt i Esparraguera, J. B. i Garrigós and M.Á. Cau Ontiveros, *Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry (LRCW 1)*, British Archaeological Reports, International Series 1340, Archaeopress, Oxford. 563-611.

Reynolds – Waksman 2007

Reynolds, P. – Waksman, Y., “Beirut Cooking Wares, 2nd to 7th Centuries: Local Forms and North Palestinian Imports”, *Berytus 50*, 59-81.

Reynolds 2013

Reynolds, P., “Transport Amphorae of the 1st to 7th Centuries: Early Roman to Byzantine Periods”, ed. W. Aylward, *Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford Archaeology II*, The Packard Humanities Institute, Los Altos-California. 93-161.

Robinson 1959

Robinson, H. S., *The Athenian Agora Vol. V: Pottery of the Roman Period Chronology*, American School of Classical Studies at Athens, Princeton.

Schneider – Vokaer – Bartl – Daszkiewicz 2007

Schneider, G. – Vokaer, A. – Bartl, K. – Daszkiewicz, M., “Some New Results of Archaeometric Analysis of Brittle Wares”, ed. M. Bonifay and J.C. Trèglia, *Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry II (LRCW 2)*, BAR International Series 1662 (II), Archaeopress, British Archaeological Reports, Oxford, 715-730.

Sivas 2003

Sivas T., “Wine Presses of Western Phrigia”, *Ancient West-East 2/1*, 1-18.

Tekocak – Adıbelli 2010

Tekocak, M. – Adıbelli, H., “Tarsus-Sağlıklı (Bayramlı) Köyü Sakızlı Mevkii Şarap ve Zeytinyağı İşlikleri”, ed. Ü. Aydınoglu ve A.K. Şenol, *Antik Çağda Anadolu’da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Uluslararası Sempozyum, 06-08 Ekim 2008, Mersin*, Ege Yayınları, İstanbul, 53-73.

Tosun 2020

Tosun, M., *Dara (Anastasiopolis) Roma ve Geç Antik Dönem (Parth-Sasani) Seramikleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uygun – Özdemir – Sezgin 2015

Uygun, Ç. – Özdemir, B. – Sezgin, K., “Zeytin ve Şarap İşlikleri”, ed. T. Korkut, *Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik kenti ve Teritoryumu*, Sarıyıldız Ofset Ltd. Şti., Ankara, 496-504.

Vokaer 2010a

Vokaer, A., “Cooking Wares An Ancient Syria (First to 10th Centuries AD): Reconstructing the Production Contexts from the Consumption Sites”, *Archaeometry* 52-4, 605-627.

Vokaer 2010b

Vokaer, A., “Cooking in A Perfect Pot. Shapes, Fabric and Function of Cooking Ware in Late Antique Syria”, ed. S. Menchelli, S. Santoro, M. Pasquinucci and G. Guiducci, *Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and archaeometry. Comparison between western and eastern Mediterranean Vol. I (LRCW 3)*, BAR International Series 2185 (I), Archaeopress, British Archaeological Reports, Oxford, 115-129.

Vokaer 2010-2011

Vokaer, A., “Byzantine cooking ware imports in Syria: the ‘Workshop X’”, *Berytus* 53-54, 213-232.

Vokaer 2011

Vokaer, A., *La Brittle Ware en Syrie: Production et Diffusion d’une Ceramique Culinaire de l’époque Hellenistique a l’époque Omeyyade*, Academie Royale de Belgique, Bruxelles.

Vokaer 2013

Vokaer, A., “Pottery Production and Exchange in Late Antique Syria (Fourth-Eight Century A.D.). A Study of Some Imported and Local Wares”, ed. L. Lavan, *Local Economies? Production and Exchange of Inland Regions in Late Antiquity*, *Late Antique Archaeology 10-1*, Koninklijke Brill NV, Leiden, 567-606.

Waagé 1948

Waagé, F. O., *Hellenistic and Roman Tableware of North Syria*, Princeton University Press, Princeton.

Zahn 1904

Zahn, R., “Thongeschirr”, ed. T. Wiegand und H. Schrader, *Priene: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1985-1898*, George Reimer, Berlin, 394-468.

Zoroğlu 1986

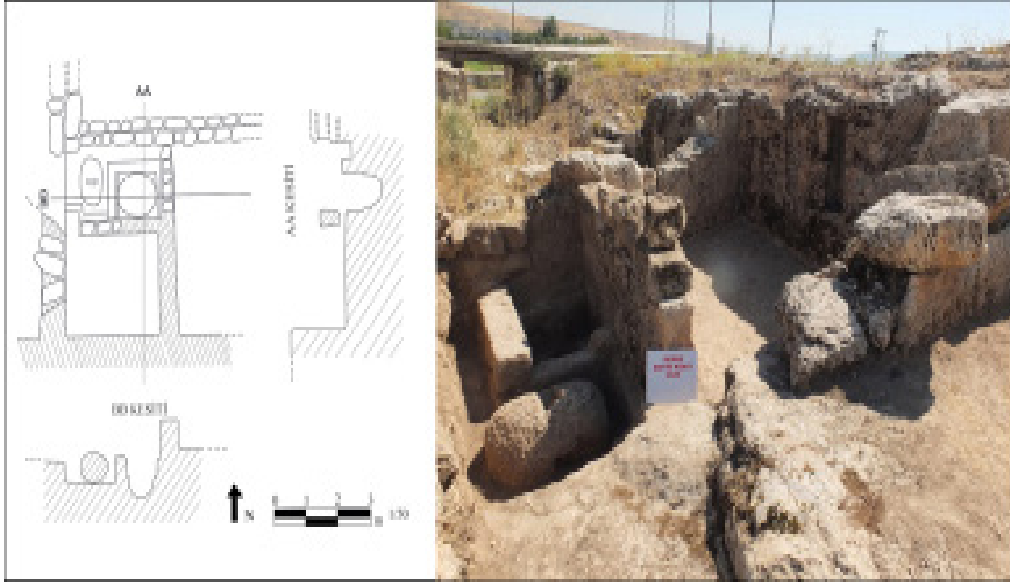
Zoroğlu, L., “Samsat’da Bulunan Doğu Sigillataları İlk Rapor” *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi* 3, 61-100.

Zoroğlu 2003

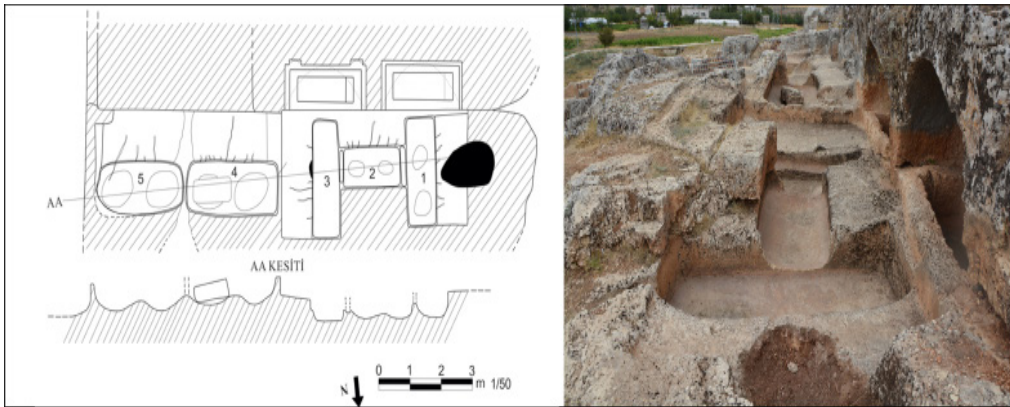
Zoroğlu, L., “Doğu Sigillataların İmalat Yerleri ve Dağılım Sorunu” *Varia Anatolica* XV, 121-123.

EKLER

Resim 1: 1 No.lu İşlik (Perre Kazı Arşivi).

Resim 2: 2 No.lu İşlik (Perre Kazı Arşivi).

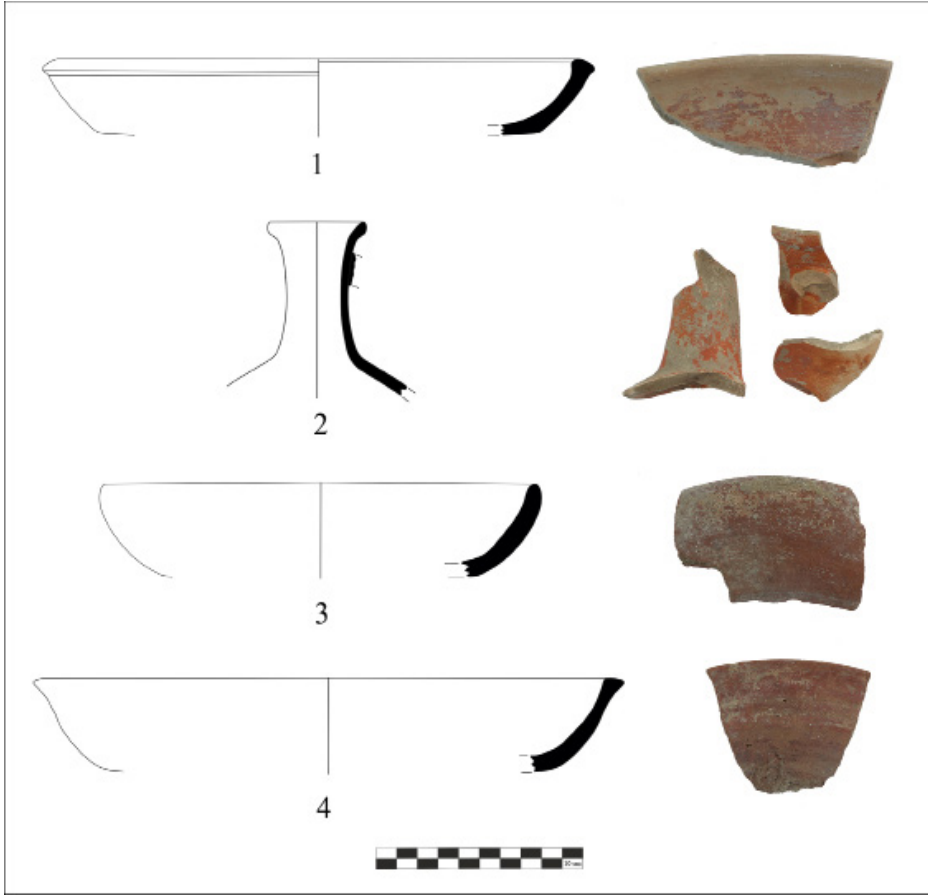
Resim 3: 3 No.lu İşlik (Perre Kazı Arşivi).

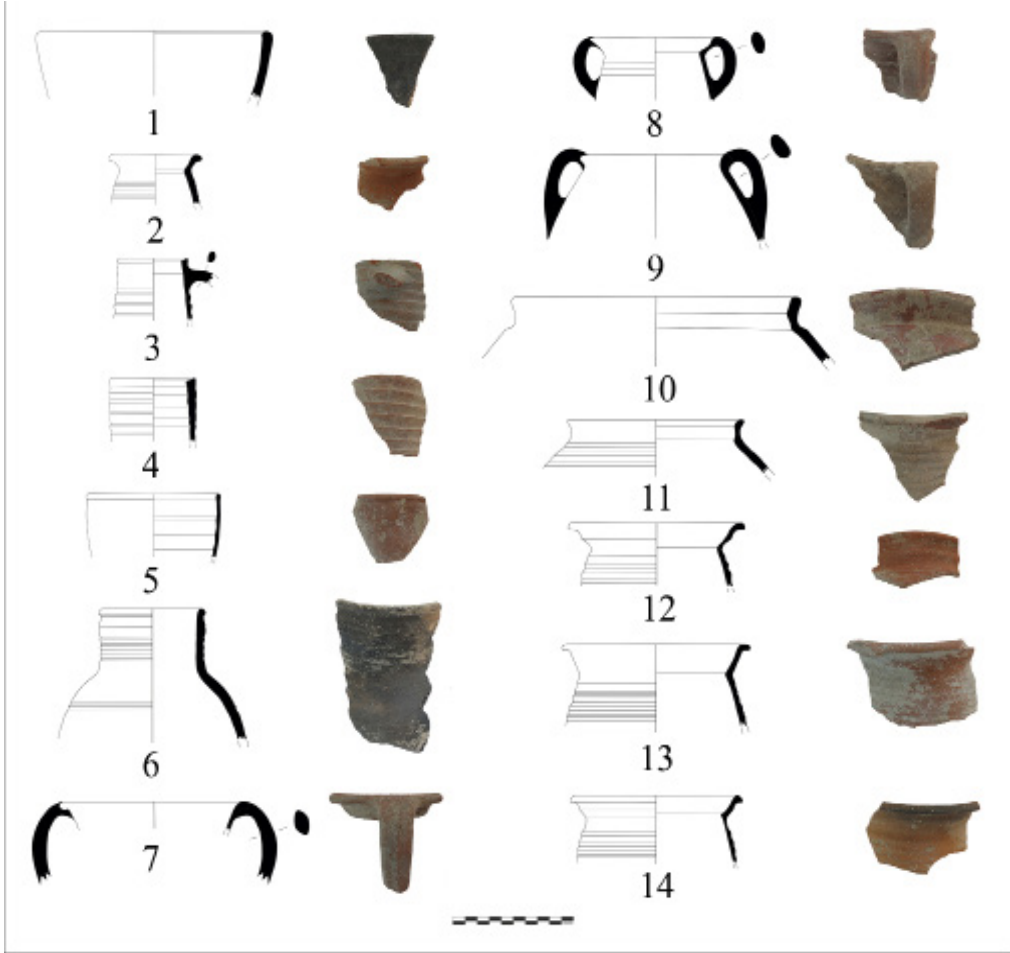
Resim 4: 4 No.lu İşlik (Perre Kazı Arşivi).

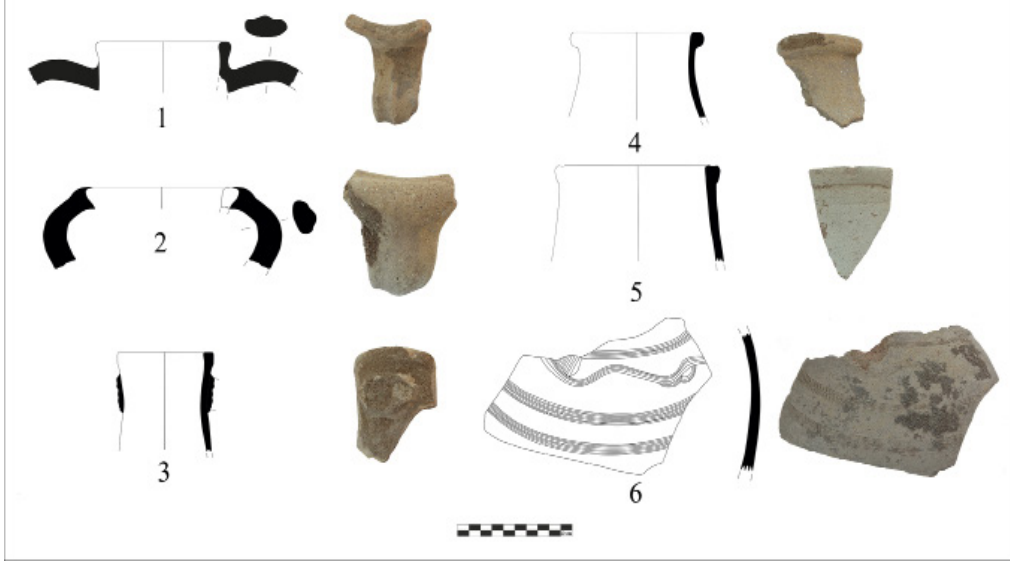
Resim 5: İşliklerde ele geçen kiremit örnekleri (Perre Kazı Arşivi).

Resim 6: Terra Sigillata Seramikler. 1: Tabak (Doğu Sigillata A), 2: Testi (Doğu Sigillata A), 3-4: Tabaklar (Doğu Sigillata B) (Perre Kazı Arşivi).

Resim 7: İşliklerde ele geçen kiremit örnekleri (Perre Kazı Arşivi).

Resim 8: Kuzey Suriye Amphoraları (Perre Kazı Arşivi).